

Утвърдил: .....

Декан

Дата .....

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ "СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ"

Факултет:

Специалност: (код и наименование)

„География“

Г	Г	А	0	1	0	2	1	7
---	---	---	---	---	---	---	---	---

Магистърска програма: (код и наименование)

--	--	--	--	--	--	--	--	--

УЧЕБНА ПРОГРАМА

Дисциплина:

И	2	1	9
---	---	---	---

(код и наименование) **История на географските открития**

Преподаватели проф. д-р Веселин Бояджиев

Асистент: гл.ас.д-р Пламен Патарчанов

Учебна заетост	Форма	Хорариум
Аудиторна заетост	Лекции	15
	Семинарни упражнения	15
	Практически упражнения (хоспетиране)	
Обща аудиторна заетост		30
Извънаудиторна заетост	Реферат	
	Доклад/Презентация	30
	Научно есе	
	Курсов учебен проект	30
	Учебна екскурзия	
	Самостоятелна работа в библиотека или с ресурси	30
Обща извънаудиторна заетост		90
ОБЩА ЗАЕТОСТ		120
Кредити аудиторна заетост		2
Кредити извънаудиторна заетост		2
ОБЩО ЕКСТ		4

№	Формиране на оценката по дисциплината ¹	% от оценката
1.	Workshops (информационно търсене и колективно обсъждане на доклади и реферати)	
2.	Участие в тематични дискусии в часовете	
3.	Демонстрационни занятия	
4.	Посещения на обекти	
5.	Портфолио	
6.	Тестова проверка	
7.	Решаване на казуси	
8.	Текуща самостоятелна работа /контролно	20
9.	Практически изпит	
10.	Курсов проект	30
11.	Изпит	50

Анотация на учебната дисциплина:

Основната цел на курса “История на географските открития” е да даде на бакалаврите по география необходимото научно професионално познание за по-значимите достижения на географската наука. Темата за географските открития се разглежда в два плана:общ методологичен, и тук се съпоставя развитието на география с развитието на другите науки и обществото, и специфичен географски, при който се проследява развитието на географията като логична и често очаквана последователност от открития. Курсът залага на хронологичното начало и периодизира откритията в географията от древността до наши дни. Освен богатата географска култура студентите получават възможност да осмислят по професионален, по географски начин Великите географски открития и да осъзнаят тяхната роля за общественото развитие, включително и за теорията и практиката на географската наука. Главно място е отделено на средновековното откриване на непознати дотогава континенти, на нови земи, което става преломен момент между новото и старото време в обществото и между идващата от античността география и географията от съвременен тип. Началната и последвалите парадигми на развитие на географията подържат значението на откритията в географията.

Своето скромно, но достойно място имат знанията, свързани с географското опознаване и изобразяване на днешните български земи. Курсът изгражда мостове за сътрудничество с историята, философията, природознанието, политологията, икономиката.

Предварителни изисквания:

Студентите трябва да знаят и/или да могат:

ПРЕДВАРИТЕЛНИ ИЗИСКВАНИЯ:

Студентите трябва да знаят и/или да могат:

¹ В зависимост от спецификата на учебната дисциплина и изискванията на преподавателя е възможно да се добавят необходимите форми, или да се премахнат ненужните.

- **По Основи на териториалната организация на стопанството**
По Математическа география и картография
По география на населението и селищата

Очаквани резултати:

Успешно завършилите обучението по тази учебна дисциплина:

1. ще знаят:

Зараждането и основните периоди в развитието на географското знание. Ще познават теоретичните основи на развитието на география. Оpozнаването на света и развитието на географската парадигма, овладяване обяснението и разбирането за основните географски категории. Регионалните различия между цивилизации, религии, етноси и др. Географското обяснение на великите географски открития. Географският фактор за появата и развитието на основните религии- юдейство, християнство, ислям. Оpozнаването на континентите и големите водни басейни като фактор за развитието на обществото, науката и като основа за днешната глобализация. Създава се необходимата базисна географска култура, която обслужва обучението по останали дисциплини. Предпоставките и особеностите за създаване и развитието на основните научни географски школи. Географското, вкл. картографското опознаване, изследване и представяне на днешните български земи от античността до Възраждането. Наборът от основни съвременни методи за изследване устройството на територията.

2. ще могат:

Свободно да използват основните категории на историческата география и на теоретичното географско знание. Да анализират историята на развитие на географската наука като обективен резултат от извършването на необходими за обществото географски открития. Да обясняват Великите географски открития чрез географската наука. Да изчертават трасетата и териториите, свързани с общественото развитие и развитието на географските знания: пътища по суша и вода, територии на преселения, поява и изчезване на предишни цивилизации и държави. Да свързват развитието на географията с развитието на останалите науки и обществото. Да правят сравнения между общественото развитие на отделни континенти и други части от света под влиянието на тяхното опознаване и използване в миналото. Да разбират структурата на географската наука, нейните традиционни методи с техните достижения и нуждата от методологично обогатяване. Да обясняват географските открития като необходимо условие за съществуването и развитието на науката.

ТЕХНИЧЕСКО ОСИГУРЯВАНЕ НА ОБУЧЕНИЕТО:

- **Компютърна зала с ИНТЕРНЕТ**
- **Географски карти на България, Балканския полуостров, Европейския съюз и Европа, на континентите и на света, на Великите географски открития**
- **Стари карти и атласи на света и за България. Глобуси**
Пряк достъп до картографските фондове и хранилището на
Университетската библиотека и НБ”Кирил и Методий”
Абонамент за специализирана периодика
Зала, оборудвана с техника за запис и прожекции

Учебно съдържание

№	Тема:	Хорариум
1.	. . Характер, роля и значение на откритията в географията. Структура на научното познание. Място и роля на географската наука. Ролята на откритията за теорията и практиката на географията. Понятие за Великите географски открития (ВГО). ВГО, историческата география и другите науки. Периодизация. Цивилизационни различия. Опознаване и организирано използване на територията на Двуречието и библейските земи. Създаване на египетската държавна организация. Разширение на териториалните представи в древен Китай и Индия. Първи пътувания по суша и по вода.	2 ч.
2	. Географските открития в Средиземноморието. Пътуванията на финикийци, гърци и перси. Организиран обществен живот по бреговете на Средиземно и Черно море. География на елинския свят. Географските знания в Илиадата и Одисеята. Географският фактор в появата, развитието и залеза на Римската империя. Великото преселение на народите. Християнската и арабската география. Географска литература, развитие на картографията. Географски представи за света и Земята. Географско оформяне на понятието “Стар свят”.	3 ч.
3	Попълване на географските представи от Средновековието насам. Велики географски открития. Съставяне подробна карта на света. Предпоставки за ВГО. Политическата карта на Европа и съседните ѝ земи през XIV и XV век. Ролята на търговските пътища. Разширение владенията на араби, турци и варяги/викинги/. Географски открития	3 ч.

	<p>през XV и XVI век. Откритието на Америка и морския път до Индия. Оpozнаване бреговата ивица и вътрешността на Америка, Африка и Австралия. Договорът от Тордесилите. Колониалната подялба на света. Географските открития през XVIII, XIX и XX век. Главни морски и сухоземни пътища. Оpozнаване на полюсите.</p>		
4	<p>Ролята на ВГО за географията и за общественото развитие. Влиянието на ВГО за развитието на обществознанието и природознанието. Приносът на географските открития за обогатяване и диференциране на географията. Национални географски школи, международни географски организации 4 часа</p>	2 ч.	
5.	<p>Географското откриване на българските земи. Стари проучвания на днешните български земи. Географски, археологически, исторически и други извори. Картни изображения/европейски, арабски/, търговски, политико-военни, селищни и други описания. Географията във възрожденската книжнина. Преодоляване на грешни географски и картографски представи за днешните български земи.</p>	3 ч.	
6	<p>Значение на ГО за географската теория и практика. Географският фактор за организацията и развитието на обществото. Географските открития в наши дни. Съвременни методи за преоткриване на устройството на територията. 2 часа</p>	2 ч.	
1	<p>Тема - Упражнения</p> <p>. Семинарно занятие на тема “Определяне времевите хоризонти и съдържанието на понятието ВГО”</p>		1 ч.
2	<p>Практическо занятие на тема “Древните търговски, военни и преселнически пътища”. Изчертаване на картосхеми</p>	1 ч.	
3	<p>Семинарно занятие на тема “Географската среда като фактор в юдейството, християнството и исляма</p>	1 ч.	
4	<p>Семинарно занятие на тема “Географската среда в “Илиадата”, “Одисеята”, Библията, в творчеството на Тукидид и други елински и римски мислители</p>	1 ч.	
5	<p>Семинарно занятие на тема “Напредъкът в картографията като фактор за открития в географията”</p>	1 ч.	
6	<p>Практическо занятие на тема “Политическата карта на Европа и съседните ѝ земи през XIV и XV век и предпоставките за откриване на нови земи”</p>	1 ч.	
7	<p>Семинарно занятие на тема “Оpozнаване бреговете и вътрешността на Америка и Африка. Създаване на колониалната система</p>	1 ч.	
8	<p>Практическо занятие “Изчертаване картосхеми на откритията на Колумб, да Гама, Магелан и техните съвременници.Откриването на Америка и на морския път до Индия</p>	1 ч.	
9	<p>Практическо занятие “Изчертаване картосхеми на откритията на Колумб, да Гама, Магелан и техните съвременници.Откриването</p>	1 ч.	

	на Америка и на морския път до Индия	
10	Семинарно занятие на тема "Опознаване и овладяване на Азия и Северния морски път"	1 ч.
11	Семинарно занятие на тема "Научно-технически постижения, допринесли за ВГО"	1 ч.
12	Семинарно занятие на тема "Отражението на ВГО в националните литератури – творчеството на М. Рид, Дж. Лондон, Ж. Верн. Историко-географско, научнопопулярно и приключенско направление"	1 ч.
13	Семинарно занятие на тема "ВГО и националните географски школи – френска, немска, руска, американска"	1 ч.
14	Семинарно занятие на тема „Географският фактор в историческите, етнографските, стопанските, политическите и други българистични изследвания	1 ч.
15	Практическо занятие на тема „Българските земи в старите карти"	1 ч.

Конспект за изпит

№	Въпрос
1	Откритията в география- същност, място, роля. Понятията „географски открития” и „Велики географски открития”-интерпретации и времеви хоризонти.
2	Зараждане на географията и географските открития в античността. Двуречието, Египет, Израел, Финикия, Персия. Древни пътища между Европа, Азия и Африка-търговски, военни, преселнически
3	. Географските открития в Средиземноморието. Цивилизацията на траки, елини и римляни. Създаване и първоначално развитие на географските представи за света и полагане основите на географската наука
4	. Географските открития в Средиземноморието. Цивилизацията на траки, елини и римляни. Създаване и първоначално развитие на географските представи за света и полагане основите на географската наука
5	Географските открития в Ранното Средновековие. Политическата карта на Европа и околните земи. Арабска география и пътешествия. Кръстоносни походи.
6	. Предпоставки за великите географски открития-икономически, етнически, религиозни, природни. Политикогеографският фактор. Научно-техническите открития и напредъкът в картографията
7	Откриване и опознаване на Северна и Южна Америка. Завоеватели и пътешественици. Двете Америки. Приносът на Веспучи. Англоамерика, Франкоамерика и Ибероамерика.

8	Опознаване на континента Африка. Ролята на европейци и араби. Географските открития и колониализма в Африка.
9	Опознаване на континента Азия. Развитие на европейските географски представи- пътешественици и завоеватели. Географската основа на Великото преселение на народите. Ролята на Индия и Китай за опознаването на света и за развитие на европейската икономика. ..
10	Откриване и опознаване на Австралия и полюсите. Необходимостта от южен континент. Борба за колониално пространство. Главни експедиции. Попълване на географската карта
11	Приносът на Великите географски открития за създаването и развитието на основните географски школи- Френска, немска, англо-американска, руска.
12	Опознаване и изследване на българските земи. Антични карти, пътешествия и описания. Българите и българската държава в античната и средновековната география. преоткриване на България през европейското и българското Възраждане. Основни насоки, постижения и проблеми
13	Ролята на географските открития за развитието на географската наука и практика. Фактор за общественото развитие
14	Развитие на методите за опознаване, изследване и използване на територията и приносът им за откритията в географията- картографски, ГИС, други дистанционни методи, пътувания, разпознаване на образите и други. Приносът на другите науки за откритията в географията.

ОСНОВНА ЛИТЕРАТУРА

1. Бейкер, Дж. История географических открытий и исследований. – М., 1950
2. Берг, Л.С. Очерки по истории русских географических открытий. – М – Л., 1949
3. Бешков, А., Л. Динев, Здр. Борисов. История на географията и географските открития. – С., 1966
4. Богучарсков, В.Т. Историческая география, М.2004
5. Бояджиев, В, Класическите колониални империи. ГСУ, ГГФ, кн.2, т.95, 2002.
6. Бояджиев, В., Иберийската държавност и средновековен колониализъм – начало на глобализацията. ГСУ, ГГФ, кн.2, т.96, 2003.
7. Велчев, И. По въпроса за развитието на икономическата география у нас. – В : ГСУ, БГГФ, т. 48, 1954
8. Верн, Ж., Велики мореплаватели на XVIII век, С.1973
9. Вотяков, А.А., Теоретическая география/в 3 ч/, 2000-2002
10. Гунчев, Г. Българската география до Освобождението. – В : Изв. БГД, кн. 6, 1938
11. Кривелев, И., История религий, Мысль 1975

12. Лаков.Лаз., Учебен факсимиле-атлас Картографиране на българските земи през вековете/до XVIII век/,С.1983
13. Магидович, И.П., О.П. Магидович. Очерки по истории географических открытий (в 5 т.)1977-1979
14. Мукитанов, И.К. От Страбон до наши дни. – С., 1988
15. Панайотов, Ив. Р. Чолаков. Календар на географските открития и изследвания. – С., 1989
16. Полард,М., 100 най-велики изследователи,С.2002
17. Попов,Д., Николов,А., История на Стария свят.С.2001
18. Саушкин, Ю.Гл. Очерци по история и методология на географската наука. – С., 19
19. Саушкин, Ю.Гл. Экономическая география : история, теория, методы, практика. – М., 1973
20. Шаму,Ф.Гръцката цивилизация,С.1979
21. Los calculos de Colon, Enciclopedia virtual/Chile/
22. Las travesias espanolas,Univ.de Salamanca,2000
23. Descubrimientos geograficos. Repercusion en las economias europeas en los siglos XV y XVI, Espana,2001
24. Descubrimientos geogrficos y viajes, Univ.de Madrid

Дата: 30.01.2018

**Съставил: проф. д-р В. Бояджиев,
гл. ас. д-р Пл. Патарчанов**